

Morze i miasto

Uniwersytet Gdański aktywnie wpisuje się w realizację celów zrównoważonego rozwoju ONZ i uzyskał wysokie notowania w najnowszym rankingu Times Higher Education Impact Rankings 2021

GDAŃSK MOŻE!

21 kwietnia 2021 r. prestiżowa agencja rankingowa Times Higher Education po raz trzeci opublikowała zestawienie uczelni wyższych realizujących 17 celów zrównoważonego rozwoju (ang. Sustainable Development Goals – SDG), określonych w *Agendzie 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju*, a więc poświęconych rozwiązywaniu najistotniejszych problemów globalnych współczesnego świata, takich jak ubóstwo, nierówność społeczna, brak wystarczającego dostępu do wiedzy, zmiany klimatyczne czy dewastacja środowiska naturalnego.

W rankingu globalnym uwzględniającym wszystkie cele pod uwagę wzięto 1115 najlepszych uczelni wyższych z 94 krajów, w tym 12 uczelni z Polski. Jedynie 2 polskie uczelnie znalazły się w gronie 101–200 uczelni w dwóch kategoriach. I są to uczelnie gdańskie! Uniwersytet Gdański osiągnął taki wynik w realizacji Celu 11. Zrównoważone miasta i społeczności oraz Celu 14. Życie pod wodą, a Politechnika Gdańska, jak przystało na znakomitą uczelnię techniczną, w zakresie realizacji Celu 9. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura oraz Celu 13. Działania

w dziedzinie klimatu. Tak wysoki wynik w jednym z raportowanych zagadnień uzyskały jeszcze dwie inne polskie uczelnie: Warszawski Uniwersytet Medyczny w Celu 3. Dobre zdrowie i jakość życia oraz Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Celu 15. Życie na lądzie.

STAWIAMY NA ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ – TYLE TEORII

Pojęcie zrównoważonego rozwoju zostało po raz pierwszy zdefiniowane w raporcie Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych z 1987 r. pt. *Nasza wspólna przyszłość*. W dokumencie tym zrównoważony rozwój określono jako taki rozwój, w którym potrzeby obecnego pokolenia zostają zaspokojone bez umniejszania szans przyszłych pokoleń na ich zaspokojenie. Zrównoważony rozwój zakłada solidarność międzypokoleniową i aktywne włączanie w procesy rozwojowe wszystkich grup społecznych, dając im możliwość czerpania korzyści ze wzrostu gospodarczego bez niweczenia szans przyszłych pokoleń na dobre życie w zdrowym środowisku. Działania w ramach zrównoważonego rozwoju powinny znajdować odbicie we wszystkich politykach rozwojowych kraju i być prowadzo-

ne z pełnym poszanowaniem środowiska oraz jego naturalnych zasobów.

Agenda 2030 jako uniwersalny plan rozwoju dla świata wymaga dostosowania do realiów każdego państwa, stąd kluczowa rola krajów w jej wdrażaniu. Wiąże się ona z wyznaczeniem celów rozwojowych na szczeblu krajowym, zapewnieniem monitorowania postępów przez dobór wskaźników oraz wdrożeniem odpowiedniego systemu monitorowania i raportowania.

W Polsce zasadzie zrównoważonego rozwoju nadano rangę prawa podstawowego wynikającego z zapisów *Konstytucji RP*. Artykuł 5 ustawy zasadniczej mówi: „Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”.

Założenia praktycznego zastosowania zasad zrównoważonego rozwoju koncentrują się wokół pięciu obszarów i realizowane są przez następujące działania:

- ludzie – przeciwdziałanie wszelkiemu wykluczeniu oraz two-

zenie warunków i możliwości korzystania z powszechnych praw człowieka i osiągnięć gospodarczych przez wszystkich ludzi,

- planeta – pełne poszanowanie i ochrona zasobów środowiska naturalnego, ich racjonalne wykorzystywanie, bez niszczenia i marnotrawstwa,
- pokój – tworzenie skutecznych, sprawiedliwych, otwartych i odpowiedzialnych instytucji, gwarantujących wzmocnienie roli prawa, dostęp do sprawiedliwości, niedyskryminowanie kogokolwiek,
- dobrobyt – budowanie gospodarki zapewniającej miejsca pracy i wykorzystującej nowe technologie, zapewnienie dostępu do dobrej edukacji, opieki zdrowotnej czy infrastruktury,
- partnerstwo – budowanie relacji opierających się na solidarności, współpracy, odpowiedzialnym działaniu przez wszystkich interesariuszy na szczeblu zarówno globalnym, jak i lokalnym.

W innym ujęciu zrównoważony rozwój osiągnąć można przez działania w ramach trzech głównych obszarów: ochrona środowiska i racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi, wzrost gospodarczy i sprawiedliwy podział korzyści oraz rozwój społeczny.

Tyle teorii. A jaka jest praktyka? W wielu obszarach niestety daleka od wyznaczonych celów, przedkładająca doraźne interesy wybranych grup nad szeroko pojęte dobro obecnych i przyszłych pokoleń.

ROLA UCZELNI WYŻSZYCH W KREOWANIU IDEI I REALIZACJI ZAŁOŻEŃ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Uniwersytet jako żywa społeczność akademicka ma być wi-

docznym wzorem, jak rozwijać się w sposób zrównoważony, oraz słyszalnym głosem w dyskusji na temat przyszłości planety i całej ludzkości. Ma on spełniać ważne zadanie wypracowywania i wdrażania dobrych praktyk, kształtowania właściwych postaw społecznych i wrażliwości na otaczający nas świat, na innych ludzi, zwłaszcza osoby zagrożone wykluczeniem, na środowisko naturalne i jego zasoby. Zadanie to uczelnia wyższa podejmuje, realizując swoje podstawowe misje, którymi są: kształcenie, badania naukowe oraz zaangażowanie społeczne.

Na uczelniach obok kształcenia w duchu poszanowania dla otaczającego świata i głębokiej odpowiedzialności społecznej prowadzone są także akcje edukacyjne popularyzujące wiedzę o SDG w postaci pikników edukacyjnych dla studentów i młodzieży szkolnej. Nie wątpliwie istotną rolę uczelni w zakresie edukacji o zrównoważonym rozwoju jest także bycie głosem eksperckim w sprawach społecznie istotnych i alarmujących, takich jak niedostateczna ochrona zasobów leśnych i morskich, wszelka dyskryminacja, podważanie znaczenia instytucji zapewniających równe prawa i dostęp do sprawiedliwości. Niebagatelną rolę odgrywa tu kształtowanie postaw oraz wdrażanie rozwiązań proekologicznych (redukcja zużycia energii, czerpanie energii ze źródeł odnawialnych, ograniczenie zużycia papieru i produkowanych śmieci, właściwa segregacja odpadów).

Środowisko akademickie ma przede wszystkim kształcić młodych ludzi, ale nie mniej ważnym jego zadaniem jest prowadzenie badań naukowych, poprzez które w niezwykle istotny sposób włącza się ono w realizację celów zrównoważonego rozwoju. Badania i wyniki naukowych dociekań pozwalają rozwiązywać problemy

oraz dają odpowiedzi na liczne wyzwania, poczynając od tych związanych z ochroną środowiska i ekosystemów, z ich racjonalnym wykorzystywaniem, przez badania dotyczące ochrony zdrowia, wypracowywania optymalnych mechanizmów prawnych i ekonomicznych, po badania socjologiczne, często prowadzone w celu sprostania trudnym wyzwaniom społecznym.

Trzecia misja uniwersytetów przejawia się głównie w partnerstwie z interesariuszami spoza uczelni (takimi jak rząd, samorząd, sektor biznesu, organizacje pozarządowe). Współpraca taka daje efekt synergii i pozwala realizować zadania nieosiągalne dla poszczególnych podmiotów bez partnerstwa. Przejawiać się ona może w tworzeniu specjalnie zamawianych ekspertyz czy analiz środowiskowych, ekonomicznych, społecznych przez środowisko naukowe, co pomaga rozpoznać problem i znaleźć optymalne rozwiązania. A wyzwań nie brakuje. Nie sposób wymienić wszystkich płaszczyzn zaangażowania uniwersytetu w realizację celów zrównoważonego rozwoju, gdyż właściwie każdy aspekt działania uczelni wpisuje się w to zadanie.

MORZE I MIASTO

W rankingu Times Higher Education Uniwersytet Gdański oceniony został bardzo wysoko pod względem wkładu w realizację **Celu 14. Życie pod wodą** dzięki włączeniu się w działania dla ochrony oceanów, mórz i zasobów morskich oraz wykorzystywania ich potencjału w sposób zrównoważony. W tej kategorii UC notowany był jako jedyna polska uczelnia i znalazł się w przedziale 101–200 uczelni na 379 uczestników z całego świata. Wynik ten potwierdza wysoką pozycję UG,

współtworzącego Europejski Uniwersytet Nadmorski (European University of the Seas – SEA-EU), wśród instytucji szkolnictwa wyższego, prowadzących badania i kształcenie powiązane z tematyką morską.

Nie sposób przecenić globalnego znaczenia biologicznego, klimatycznego i gospodarczego mórz i oceanów. Ich temperatura, skład chemiczny, prądy i życie w nich panujące napędzają światowe ekosystemy, bez których życie człowieka na Ziemi byłoby niemożliwe. Woda deszczowa, woda pitna, pogoda i klimat, a nawet tlen, którym oddychamy, są zależne od mórz działających jak globalny regulator. Odpowiedzialne zarządzanie tymi niezastąpionymi zasobami jest kluczem do zrównoważonej przyszłości. Pogarszanie się stanu wód i postępujące zanieczyszczenie oceanów zagrażają funkcjonowaniu ekosystemów oraz różnorodności biologicznej. Chronione obszary morskie muszą być odpowiednio zarządzane i finansowane. Należy także wprowadzić regulacje, które ograniczą przełowienie, zanieczyszczenie środowiska morskiego i zakwaszenie oceanów.

Uniwersytet Gdański włącza się w globalny nurt realizacji celu zrównoważonego rozwoju związanego z morzem przez poszerzanie wiedzy naukowej, rozwijanie potencjału badawczego, opracowywanie technologii morskich i przekazywanie ich jednostkom sektora publicznego (w tym samorządom) oraz przedsiębiorstwom, w kraju i za granicą, aby poprawić kondycję oceanów i zwiększyć wpływ morskiej bioróżnorodności na rozwój regionu i kraju.

Wysoką pozycję UG uzyskał także w zakresie realizacji **Celu 11. Zrównoważone miasta i spo-**

łeczności i w rankingu znalazł się w przedziale 101–200 na 656 uczelni ocenianych w ramach tego celu, przy czym w Polsce zajął **1 miejsce** spośród 5 notowanych krajowych uczelni. Notowanie oddaje wkład uczelni w działania na rzecz eliminowania negatywnych skutków gwałtownej urbanizacji, poprawy efektywności wykorzystywania zasobów, ograniczenia zanieczyszczeń, dostępu do podstawowych usług, energii, mieszkania, transportu i innych, by uczynić miasta bezpiecznymi, stabilnymi, zrównoważonymi oraz sprzyjającymi włączeniu społecznemu. Uniwersytet podejmuje wysiłki na rzecz ochrony i zabezpieczenia światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego, zapewnia łatwy i powszechny dostęp do bezpiecznych i inkluzyjnych terenów zielonych oraz przestrzeni publicznej, szczególnie kobietom, dzieciom, osobom starszym i osobom z niepełnosprawnością.

Jak czytamy w opisie Celu 11, miasta są ośrodkami kultury i nauki, przemysłu i produktywności oraz rozwoju społecznego, to tu także rodzą się nowe idee. Gdy miasto rozkwita, ludzie czerpią korzyści z rozwoju społecznego i ekonomicznego. Jednakże przed miastami stoi wyzwanie związane z ich zarządzaniem: W jaki sposób dążyć do pomyślnego rozwoju miast i tworzenia miejsc pracy bez nadmiernej eksploatacji ziemi i nadwyrężania środków? Należy wdrożyć skuteczne praktyki w zakresie planowania i zarządzania terenami miejskimi, które pozwolą sprostać wyzwaniom związanym z gwałtowną urbanizacją (np. przez zapewnienie bezpiecznej utylizacji i gospodarki odpadami). Miasta powinny rozwijać się i jednocześnie zadbać o poprawę efektywności wykorzystywania zasobów, dążyć do ograniczenia zanieczyszczeń i przeciwdziałać

ubóstwu. W przyszłości miasta powinny zapewnić równe możliwości wszystkim ludziom oraz dostęp do podstawowych usług, energii, mieszkania, transportu i innych. W tych wszystkich niemal płaszczyznach Uniwersytet Gdański ma ogromnie wiele do zaoferowania jako największy w regionie akademicki ośrodek naukowy, który w najlepszy możliwy sposób wpływa na kształt regionu i trójmiejskiej aglomeracji.

SPÓŁECZNE ZAANGAŻOWANIE – TROSKA O POZYCJĘ KOBIET I ZDROWIE

W tej edycji rankingu po raz pierwszy uczelnia nasza zmierzyła się z **Celem 5. Równość płci**. Działania podejmowane na UG, mające na celu wzmocnienie pozycji kobiet, pozwoliły uplasować się naszej uczelni **w przedziale 301–400** na 776 notowanych instytucji z całego świata i zająć **2 miejsce w Polsce** (za Uniwersytetem Warszawskim) na 5 startujących w tym kryterium krajowych uczelni. Opublikowany w 2020 roku raport *Kobiety w nauce – zarządzanie różnorodnością i równouprawnienie płci w społecznej odpowiedzialności Uniwersytetu Gdańskiego* został opatrzony logo celów zrównoważonego rozwoju i wykazany jako pierwszy raport instytucjonalny w temacie SDG. Docenione zostały działania naszej uczelni na rzecz zapewnienia kobietom równego dostępu do godziwej pracy i do udziału w procesach decyzyjnych oraz zapobiegania i zwalczania szkodliwych praktyk wobec kobiet.

Mimo iż Uniwersytet Gdański nie jest uczelnią medyczną, startował także i został notowany w zakresie realizacji **Celu 3. Dobre zdrowie i jakość życia**. Tylko trzy uczelnie „niemedyczne” podjęły

się raportowania działań w ramach realizacji tego celu (poza UG jeszcze Uniwersytet Warszawski i Politechnika Łódzka) i choć zajęły dość odległe miejsca w rankingu (wszystkie w przedziale 601–800), to jednak wykazały się aktywnością w trosce o wielką wartość, jaką tworzą zdrowie i dobra jakość życia, poprzez promowanie aktywnego i zdrowego trybu życia, współpracę, edukację, włączenie w badania naukowe o wielkim znaczeniu dla zdrowia.

PERSPEKTYWA

Sposób, w jaki współczesna uczelnia wyższa mierzy się z wyzwaniami cywilizacyjnymi, jest miarą jej nowoczesności. Tylko taka uczelnia może należycie przygotować absolwentów do tego, by jako przyszli profesjonaliści, liderzy polityczni i społeczni, nie tylko podjęli się szukania rozwiązań dla problemów współczesnego świata, ale też umieli kształtować go

według zasad zrównoważonego rozwoju. Młodzi ludzie dostrzegają ogromną potrzebę poszanowania dla klimatu i planety, jednocześnie potrzebują wsparcia w postaci zapewnienia im wiedzy, jak ten świat zmieniać w momencie, gdy będą mieli możliwość pełnej aktywności i realnego kształtowania otaczającej rzeczywistości. Uczelnia dbająca o środowisko i klimat ma potencjał stać się dla młodych ludzi realnym wsparciem w walce o lepszy świat.

THE Impact Rankings odzwierciedla aktualny trend w dyskusji na temat oceny społecznego i ekonomicznego znaczenia i wpływu uczelni wyższych. Oprócz aktywności naukowej i edukacyjnej uczelni w rankingu brane pod uwagę są także działania w obrębie tzw. trzeciej misji uczelni i jej zaangażowania społeczno-gospodarczego. Tym samym ranking promuje i podkreśla wagę tych działań, wkład uczelni w realizację globalnej agendy rozwoju oraz ich

wpływ na poprawę jakości życia, środowiska i klimatu. Wysoka pozycja Uniwersytetu Gdańskiego w tym rankingu, zarówno w zakresie działań środowiskowych, jak i społecznych, potwierdza jego siłę w wybranych obszarach specjalizacji naukowej, a także znaczenie prowadzonych badań, kształcenia, współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym dla rozwoju miasta Gdańska i całego regionu. Odzwierciedleniem ogromnego znaczenia naszej uczelni dla kraju i regionu są właśnie te wysokie pozycje rankingowe. Motywują one do dalszych starań, a sam ranking Times Higher Education Impact staje się swoistym drogowskazem dla uczelni wyższych, w jaki sposób należy się angażować w walkę o lepszy świat dla nas i dla wszystkich pokoleń.

**Katarzyna
Gregorowicz-Bielawska
Pełnomocnik rektora UG
ds. rankingów**

Pełne zestawienie wyników THE Impact Rankings 2021 dostępne jest na stronie: https://www.timeshighereducation.com/impactrankings#!/page/0/length/25/sort_by/rank/sort_order/asc/cols/undefined

Ocenę wpływu uczelni na realizację celów zrównoważonego rozwoju oparto na precyzyjnie dobranych wskaźnikach indywidualnych dla każdej kategorii celów. Więcej na temat metodologii na stronie: <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/impact-rankings-2021-methodology>

Źródła:

Ministerstwo Rozwoju Pracy i Technologii, *Cele zrównoważonego rozwoju*, <https://www.gov.pl/web/rozwoj-praca-technologie/cele-zrownowazonego-rozwoju>

Platforma Społeczna: Cele Zrównoważonego Rozwoju, <https://www.un.org.pl/platforma-spoeczna-cele-zrownowazonego-rozwoju>